

PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE

Előterjesztés

a Pedagógusok Szakszervezete
2014. október 11-ei kongresszusára

MEGŐRIZNI, MEGVÉDENI

program

Rövid helyzetértékelés

A köznevelés állami irányítása

Az elmúlt négy év kormányzati ciklusában megvalósult a köznevelés rendszerének teljes állami irányítás alá vonása. Ennek lényege, hogy az állam tervezi meg a köznevelés rendszerét, mely településen milyen intézményre van szükség, milyen kapacitással működjön, és milyen feladatot lásson el. Ehhez kapcsolódóan az állam határozza meg, milyen paraméterek mellett kell elvégezni az alapfeladatokban közreműködőknek az előírt feladatokat. Pedagógusmunkakörre vetítve: a Kormány dönti el, milyen módon és mértékig kell kitölteni a neveléssel-oktatással lekötött munkaidőt, és ezen felül milyen tevékenység ellátására kötelezhetők heti harminckét óra erejéig a pedagógusok. Nem lényegtelen kérdés az sem, miképpen alakulnak a csoport- és osztályszervezés elvei, milyen gyermek- és tanulólétszám mellett kell, lehet megindítani egy-egy óvodai csoportot, iskolai osztályt. Nem mellékesen, az állam tartja fenn az intézményrendszer túlnyomó többségét – az óvodák kivételével –, az ellátórendszer közel kilencven százalékát. Mint fenntartó tehát az állam dönt minden olyan kérdésben, amely alapvető módon befolyásolja az egész intézményrendszer további működését, és benne a foglalkoztathatók létszámát.

Az állami fenntartásba került intézmények helyzete

Az állami fenntartásba került intézmények helyzete nem megnyugtató. Ennek egyik indoka, hogy létükről, nem létükről egyetlen személy, az oktatásért felelős miniszter jogosult dönteni. Az intézmények beolvadtak egy központi hivatalba, az állami intézményfenntartó központba. Annak részeként működnek tovább. Költségvetéssel nem rendelkeznek. A munkáltatói jogok leglényegesebb eleme, a bérgazdálkodás, és ebből következően a szerződéskötés lehetősége nem illeti meg az intézményvezetőt. Az intézmények polgári jogi értelemben is elvesztették jogi személyiségüket, szerződést ebből eredően nem köthetnek. Az állami

intézményfenntartó központ működése sok vitára ad okot. Ennek indoka a jogszabályok előkészítetlensége, késői megjelenése, a hatástanulmányok elkészítésének mellőzése. A működést tovább nehezíti az intézményi döntési jogkörök elvonása, és az állami intézményfenntartó központhoz történő telepítése. Emellett a szükségesnél jóval kevesebb a fenntartói feladatot ellátók létszáma, a költségvetés szűkössége, valamint további feladatoknak forrás biztosítása nélkül, az állami intézményfenntartó központhoz történő rendelése [szakfelügyeleti rendszer, Nemzeti Pedagógus Kar működtetése].

Az egyeztetés helyzetének bemutatása

Az állam lényegében 2010 óta nem működteti a korábbi egyeztetési fórumokat. A köznevelésről szóló törvény nem tartalmaz egyeztetési kötelezettséget. Az oktatásért felelős miniszter ebből következően nem köteles egyetlen döntésének meghozatala előtt sem szakmai vagy egyéb egyeztetést tartani. Annak ellenére, hogy kormányhatározattal létrehozták az ágazati érdekegyeztetés fórumát, összehívására nem került sor az elmúlt kormányzati ciklusban. Az országgyűlés döntése alapján azonban megalakult a Nemzeti Pedagógus Kar, kötelező tagsággal. A Nemzeti Pedagógus Kar legfontosabb feladata a pedagógusok tevékenységének ellenőrzése, és ehhez a szakmai szabályok (etikai kódex) megalkotása. A Nemzeti Pedagógus Kar a kormányzat hivatalos szakmai egyeztető fóruma. Így a jövőben a Kormány egy általa létrehozott, működtetett, finanszírozott és fenntartott szervezettel folytat szakmai egyeztetést.

A Pedagógusok Szakszervezetének célkitűzései, eredményei

A Pedagógusok Szakszervezete az előző kormányzati ciklusban alapvető célként fogalmazta meg az intézményrendszer és a pedagógus-álláshelyek védelmét. Ehhez kapcsolódóan, de az előző célokhoz képest másodlagos célkitűzés volt a köznevelésben foglalkoztatottak élet- és munkakörülményeinek javítását célzó intézkedések kikényszerítése. Ezekhez a célokhoz a Pedagógusok

Szakszervezete elsődleges eszközként a Kormánnyal történő tárgyalást jelölte meg. A tárgyalások megkezdéséhez a Pedagógusok Sztrájbizottságának felállításán keresztül vezetett el az út. A Sztrájbizottság megállapodást kötött a Kormánnyal. Ez a megállapodás nem jelent megalkuvást, hiszen megvalósult a legfontosabb célkitűzés, az intézményrendszer és a pedagógus-álláshelyek megóvása. Ez a megállapodás tette lehetővé, hogy a Pedagógusok Szakszervezete – mint az ágazatban reprezentatív szakszervezet – kollektív szerződést kössön a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal. A kollektív szerződés a tárgyaló felek között létrejött megegyezést tükrözi, és nem a Kormánnyal történő kiegyezést.

A kollektív szerződés rögzít számos olyan kérdést, amelynek rendezésére egyébként az egész ágazat tekintetében szükség lenne. Ez akkor valósulhat meg, ha a foglalkoztatás kérdéseit rögzítő kormányrendeletbe beemelik a kollektív szerződésben rögzített legfontosabb kérdéseket. Ekkor ugyanis alkalmazni kell azokat minden köznevelési intézményben, s nemcsak az állami intézményfenntartó központ keretei között működő intézményekben. Miután a Kormánnyal kötött megállapodás, illetőleg a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal kötött kollektív szerződés minden kongresszusi tag előtt ismert kell, hogy legyen, nem indokolt, hogy az előterjesztés felsorolja az e dokumentumokban található elemeket.

A kirajzolódó kormányzati elképzelések

Az állami megtakarítások "fedezetének" megteremtése

A közelmúltban bejelentett ezerhét-száz milliárd forint költségvetési megtakarítás kormányzati célkitűzés megvalósítása – hozzákapcsolva az állami újraelosztás arányának ötven százalék alá történő csökkentését – a nagy ellátórendszerek érintetlenül hagyása nélkül nehezen valósítható meg. A köznevelés rendszerében végrehajtott intézményátszervezés, intézménybezárás, létszámleépítés akár több százmilliárd forint megtakarítást is eredményezhet. Nem nehéz kiszámítani, hogy egy pedagógus álláshely átlagosan a

közterhekkel együtt évi hárommillió forint költségvetési kiadást igényel. Ebből kiindulva tízezer pedagógus-álláshely megszüntetése harmincmilliárd forint megtakarítást eredményezhet éves szinten. Az állami intézményfenntartó központ becsült hiánya a szeptemberi illetményemeléssel kifizetésre váró összegekhez körülbelül mintegy hatvan milliárd forint. Az eredeti költségvetésben a dologi kiadások forrását mélyen alultervezték. Az előző kormányzati ciklusban napvilágot látott intézkedések, valamint a megjelent különböző kormányzati elképzelések, szándékok és nyilatkozatok arra engednek következtetni, hogy a köznevelés rendszerének jelentős áldozatokat kell hoznia a költségvetési egyensúly megteremtése, az államháztartási hiány csökkentése érdekében.

A köznevelésről szóló törvény számos olyan szabályozást tartalmaz, amely minden újabb jogszabály kiadása nélkül lehetővé teszi az ellátórendszer kapacitásának radikális szűkítését. Ezt egészíti ki a szakképzésről szóló törvény, amelynek rendelkezései alapján a szakképző iskolák rendszerének teljes átalakítása, befogadóképességének szűkítése végrehajtható. A köznevelésről szóló törvényből hiányzó rendelkezések ahhoz nyújtanak segítséget, hogy szükség esetén a Kormány saját hatáskörben rendelet kiadásával, módosításával alapozza meg a foglalkoztatási szabályok szigorítását, a pedagógus munkaterhek megnövelését, ezen keresztül az álláshelyek jelentős mértékű csökkentését.

Az ellátórendszer szűkítésének lehetősége

Az önkormányzati feladatszervezésből következett, hogy minden településen gondoskodni kellett a neveléssel-oktatással kapcsolatos feltételek megteremtéséről. A közoktatásról szóló törvény ehhez hozzárendelte az aránytalan teher fogalmát, melyből következett, hogy az óvoda és az iskola igénybevétele nem okozhatott az érintetteknek aránytalan terhet.

- A köznevelésről szóló törvény nem tartalmaz semmilyen előírást arra vonatkozóan, hogy az államnak milyen szervezési elvek alapján kell hozzáférhetővé tennie az óvodát és az általános iskolát. Ebből az következik, nincs törvényi akadálya annak, hogy az iskolabusz-

hálózat kiépítésével oldják meg a gazdasági szempontból „nem kifizetődő”, kevés gyermeklétszámmal, tanulólétszámmal rendelkező települések ellátását.

- A tankötelezettség idejének leszállítása után nincs olyan törvényi kötelezettség, amely arra kötelezné az államot, hogy további ellátórendszert működtessen. Elhatározás kérdése, hogy a nem tanköteles tanulók közül milyen arányban léphetnek tovább a középfokú oktatásba. Elhatározás kérdése az is, hogy az általános iskolai tanulmányok befejezését követően milyen feltételek mellett és hányan léphetnek tovább a középiskolába, és ezen belül is a gimnáziumba.

- A jogi lehetőség adott arra, hogy a lemaradó tanulók az általános iskolai tanulmányok befejezése helyett tizenöt éves koruk után átkerüljenek a HÍD-programba. Nem zárható ki ennek a megoldásnak a kibővítése, megteremtve a lehetőséget ahhoz, hogy a nehezebben haladókat az általános iskolából kiemelve átirányítsák a HÍD-programba.

- A szakképzés átalakítása részben befejeződött, hiszen a szakiskolák kilenc-tizedik évfolyamai megszűntek, a hároméves szakképzésben a közismereti tantárgyakra fordítható időkeretek minimálisak.

Az álláshelyek csökkentésének lehetősége

A változásokból eredő pedagógus-álláshely csökkentés végrehajtására ez idáig még nem került sor. A szakképzés képzési szerkezetének évenkénti változtatásával megvan az eszköz ahhoz, hogy csökkentsék a tanulási lehetőségeket a szakközépiskolákban minden olyan körben, amely eszközigenyes, ebből adódóan költségigenyes. A szakképzési kapacitások állami elosztása alapján a nem állami szakképző iskolák és szakiskolák működése teljesen bizonytalanra vált. Formailag létezhetnek ezek az iskolák, a gyakorlatban azonban az állam nem juttat részükre lehetőséget az állam által finanszírozott szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz.

Nem lényegtelen körülmény, hogy a pedagógus-foglalkoztatás törvényi szabályozása hatalmas mozgásteret biztosít a munkaterhek

ellentételezés nélküli megnöveléséhez. A tanórai foglalkozások alsó és felső határok közötti meghatározása, ehhez kapcsolódóan további munkavégzés elrendelésének lehetősége nem teszi kiszámíthatóvá a tényleges, a feladatellátáshoz szükséges pedagógus-álláshely meghatározását. Abban az esetben, ha egységesen minden iskolai pedagógusnak heti huszonhat órát kell beépíteni a munkaidejébe, és az e fölötti munkaidő terhére további egyéb foglalkozásokat lehet elrendelni, „ki lehet váltani” több ezer pedagógus álláshelyet. Amennyiben a foglalkoztatás-szervezés módszere nem adott, nem konkrét intézményrendszerhez kötődik, hanem adott településhez, járáshoz, további lehetőség nyílik arra, hogy álláshelyet takarítson meg az állam.

Ugyancsak fontos kérdés, milyen létszámhatárok megtartása mellett lehet, kell megszervezni az óvodai, kollégiumi csoportokat, iskolai osztályokat.

A kormányzati hatáskörökből adódó lehetőségek

Jelenleg a foglalkoztatást meghatározó jogszabály tartalmazza azokat a szabályokat, amelyek alkalmazásával a pedagógus-álláshelyek meghatározásra kerülnek. Ugyancsak ez a kormányrendelet rendelkezik arról, hogy a foglalkoztatás színtere az adott intézmény, és csak kivételesen lehet a pedagógust hozzájárulása nélkül több munkahelyen alkalmazni. E rendelkezések megváltoztatása együtt járna a megkötött megállapodás, és az azon alapuló kollektív szerződés Kormány által történő felmondásával. Pillanatnyilag úgy ítéljük meg, hogy ennek a lehetősége nagyon kicsi, de nem kizárt.

A MEGŐRIZNI, MEGVÉDENI PROGRAM

A szervezetépítés programja

1. Az elkövetkezendő időben a legfontosabb feladat a taglétszám növelése. Ennek elsődleges felelősei a megyei és a járási titkárok, az intézményi alapszervezeti tisztségviselők. A Kormánnyal kötött megállapodásra és az állami intézményfenntartóval kötött kollektív szerződésre építve kell egyértelművé tenni a pedagógusok és az oktató-nevelő munkát segítő, technikai adminisztratív-munkakörben foglalkoztatottak részére, hogy az elért eredmények megóvása érdekében szükség van az összefogásra. Az idei év egyik kiemelt szakszervezeti célkitűzése az oktató-nevelő munkát segítő, technikai-adminisztratív munkavállalók bérhelyzetének javítása. Külön figyelmet kell fordítani a szakszolgálat intézményeiben és a szakmai szolgáltatást nyújtó intézményekben foglalkoztatottakra, rámutatva arra, hogy a Pedagógusok Szakszervezete az ő érdekeiket is képviselte minden tárgyaláson.

A tagszervezésnek át kell fognia az óvodákat is, amelyek körében törekedni kell az intézményenkénti kollektív szerződés megkötésére. Ehhez alapul kell venni a már megkötött kollektív szerződést. Az Országos Irodában - az állami intézményfenntartóval kötött kollektív szerződésre építve - elkészült az a minta, amely alapul szolgálhat az óvodai kollektív szerződések megkötéséhez.

2. Törekedni kell arra, hogy a Pedagógusok Szakszervezete megerősítse jelenlétét a szakképző intézményekben. A Kormánnyal kötött megállapodás alapján keresni kell a lehetőséget a kollektív szerződés hatályának azon szakképző intézményekre való kiterjesztésére is, amelyek nem az állami intézményfenntartó központ keretei között működnek. Meg kell vizsgálni annak lehetőségét, miként köthető kollektív szerződés a gyermekvédelmi intézményekben foglalkoztatottakra is.

A szervezeti élet fejlesztésének programja

A Pedagógusok Szakszervezetének erősítenie kell a közösséghez tartozás érzését. Meg kell teremteni azokat a kereteket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a köznevelési intézményben foglalkoztatottak meg tudják beszélni mindennapi gondjaikat. Az intézményi alapszervezetek kíséreljék meg ennek megszervezését. Települési, járási, megyei szinten is indokolt azonban keresni a lehetőségeket az együttlétre, a közös kulturális, sport, szabadidős tevékenységre. Ezek a megmozdulások nyitottá tehetők a nem PSZ tag érdeklődők számára is. Nyitni kell a fiatal kollegák felé, támogatni kell a PSZ Ifjúsági Tagozatának a szervezését.

Az érdekvédelmi munka erősítésének programja

A felkészítés, felkészülés feladatai

A járási vezetőknek fel kell készíteniük az intézményi szakszervezeti tisztségviselőket az érdekképviseleti tevékenység ellátására. Ehhez alapul a kollektív szerződés rendelkezései szolgálnak. Az intézményi tisztségviselők nyújtsanak segítséget azoknak is, akik még nem tagjai a Pedagógusok Szakszervezetének, azzal a feltétellel, hogy belépnek a PSZ-be. Az intézményi tisztségviselők segítsék az intézmény vezetését is a kollektív szerződés értelmezésében és alkalmazásában. A járási vezetők feladata a települési szakszervezeti tisztségviselők felkészítése is, annak érdekében, hogy az óvodában dolgozók védelme érdekében fel tudjanak lépni. Ehhez új formában kell megszervezni a járási tisztségviselők képzését.

Az érdekvédelem színterei

El kell érni, hogy az érdekvédelem elsődleges fóruma az intézményi szint legyen. Valamennyi intézményi tisztségviselőnek tisztában kell lennie azzal, hogy az intézményvezető jogosult és köteles a munkáltatói jogok gyakorlására, kivéve, ha az a

bérgazdálkodást érinti, illetőleg az alkalmazással és az alkalmazás megszűnésével kapcsolatos.

A járási és a megyei tisztségviselők tekintsék elsődleges feladatuknak, hogy részt vegyenek az állami intézményfenntartó megfelelő szintű értekezletein, és képviseljék a tagság érdekeit. Feladatuk továbbá, hogy amennyiben intézményi szinten nem sikerül megoldani valamely konfliktust, kapcsolatba lépjenek az állami intézményfenntartó megfelelő szintű vezetőjével, és megkíséreljék megtalálni a megoldást.

Országos szinten az elnök és az alelnök feladata, hogy szükség esetén kapcsolatot keressen az állami intézményfenntartó központ illetékes vezetőjével, a köznevelési államtitkárral, végső esetben az oktatásért felelős miniszterrel minden olyan kérdésben, amely egységes országos rendezést, szabályozást, döntést igényel.

A szakszervezeti összefogás programja

A szakszervezeti támogatottság kifejezése

A Pedagógusok Szakszervezete akkor tud eredményesen fellépni, ha a megnövekedett taglétszám mellett bizonyos lehet abban, hogy adott esetben a tagság, sőt, a köznevelés nem szakszervezeti tag foglalkoztatottjai is kifejezésre juttatják támogatásukat, adott esetben a kormányzati intézkedésekkel szembeni ellenérzéseiket. A járási szakszervezeti tisztségviselők egyik kiemelt feladata annak megismerése – az intézményi szakszervezeti tisztségviselők bevonásával – hogy a tagság és a tagsággal szolidáris foglalkoztatottak milyen fellépést támogatnak. Kívánatos lenne, hogy még ebben az évben a szakszervezet a kormányzat tudomására hozza, milyen „erőt” tud a háta mögött. Ennek lehetséges formáiról az Országos Vezetőségnek kell olyan javaslatot készítenie, amelynek alapján fel lehet mérni, hogy a kollégák milyen akcióban vennének részt.

A sztrájkalap létrehozása

Megfontolást érdemel, hogy a Pedagógusok Szakszervezete Országos Irodájának bankban lekötött pénze, ha szükséges átalakul sztrájkalappá. Erre azért van szükség, mivel megléte demonstrálja, hogy a szakszervezet képes és szükség esetén tud is a munkabeszüntetéssel élni.

A juttatások, kedvezmények bővítésének programja

A Pedagógusok Szakszervezetének Országos Irodája kísérelje meg bővíteni azoknak a kedvezményeknek, juttatásoknak a körét, amelyek kifejezetten a Pedagógusok Szakszervezete tagjait illetik meg.

A Pedagógusok Szakszervezetének felhívása a köznevelés rendszerének védelmére

1. A Pedagógusok Szakszervezete tisztában van azzal, hogy az 1700 milliárd forint kormányzati megtakarítás megvalósítása, az állami források újraelosztási aránya csökkentésének végrehajtása érintheti a köznevelés rendszerét, a foglalkoztatható alkalmazotti létszámot.

- A törvényi keretek adottak az intézményrendszer átalakításához, befogadó képességének csökkentéséhez.

- A törvényi keretek hiányoznak az állami intézményrendszer felépítésének kialakításához, a foglalkoztatható pedagógus-létszám meghatározásához.

- A törvényi keretek lehetővé teszik a pedagógus-munkaterhek növelését, a pedagógusok elbocsátását.

2. A Pedagógusok Szakszervezete tisztában van azzal is, a törvényi keretek adottak ahhoz, hogy az állami iskolarendszer helyett az egyházi iskolák vegyék át a minőségi oktatást. Adottak a feltételek

ahhoz is, hogy a hátrányos helyzetű, bármely oknál fogva lassabban haladó tanulók iskolai végzettség, szakképzettség megszerzése nélkül kiessenek az iskolarendszerből.

3. A Pedagógusok Szakszervezete – mint eddig is – elutasítja a közoktatás előkészítetlen, átgondolatlan, türelmetlen átalakítását. Ezért elutasítja az állami intézményfenntartó központ további, előzetes egyeztetés nélküli átalakítását, a szakképzés kiemelését a köznevelés rendszeréből, a fenntartói irányítás megosztását a kormányhivatalokkal.

4. A Pedagógusok Szakszervezete felszólítja a Kormányt, haladéktalanul hívja össze a Köznevelési Érdekegyeztető Tanácsot, s tűzze napirendre a köznevelés átszervezésével és a jövő évi finanszírozásával kapcsolatos elképzeléseit.

5. A Pedagógusok Szakszervezete felhívja a társadalom minden tagjának a figyelmét arra, hogy a köznevelés intézményei nemcsak munkahelyek, hanem – ami még ennél is fontosabb – a gyermekek, a tanulók felkészítésének a színterei is. Megvédésük így nemcsak szakszervezeti érdek, hanem az ország minden lakosának az érdeke is. Nincs fenntartható fejlődés ott, ahol alacsony az iskolázottság szintje. Nincs esélyegyenlőség ott, ahol a szegény, a hátrányos helyzetű családok gyermekei éhesen járnak iskolába, és megnehezítik, esetleg kizárják az érettségihez, a diplomához jutásuk lehetőségét.

6. A Pedagógusok Szakszervezetének Kongresszusa kéri

- az intézményi alapszervezetek tisztségviselőit, segítsék az intézményvezetők munkáját, mindenki érdekében lépjenek fel következetesen a kollektív szerződés, a foglalkoztatási szabályok betartásáért,

- a települési, a járási titkárokat, a megyei szakszervezet elnökeit, a területi érdekegyeztetések során határozottan lépjenek fel a köznevelés intézményrendszerére hátrányos, a foglalkoztatási létszám csökkentését eredményező döntések ellen,

- a szakszervezet elnökét, hogy haladéktalanul kezdeményezze a Kormány képviselével felruházott oktatásért felelős miniszternél - a Pedagógus Sztrájbizottság és Kormány közötti megállapodás szerint - az egyeztető tárgyalás haladéktalan összehívását.

7. A Pedagógusok Szakszervezete kéri tagjait, a köznevelési rendszer valamennyi alkalmazottját, sikertelen kezdeményezés esetén - egy külön felhívásban meghatározottak szerint - adják jelét annak, szükség esetén vállalják a közös fellépést a köznevelés rendszerének védelme érdekében.

Budapest, 2014. október 11.

*Pedagógusok Szakszervezete
XXIII. Kongresszusa*